

SLOVENSKÁ LITERATÚRA PO ROKU 1945

- Vývinové etapy:
1. literatúra v rokoch 1945 - 48 /tzv. prechodné obdobie/
  2. literatúra v rokoch 1948 - 89 /v obd. komun. režimu/
delí sa na obdobia: 1948 – 56
1956 – 69
1969 - 89
  3. literatúra po roku 1989

1. Povoynové roky boli obdobím prudkého rozvoja v oblasti vedy a kultúry, kedy sa republika otvorila svetu a nadviazala na svoje predvojnové kontakty.
2. Obdobie nástupu komunistickej ideológie, Československo je izolované od západných krajín, je pod absolútnym vplyvom Sovietskeho zväzu, je súčasťou sovietskeho bloku. K nástrojom vlády komunistickej totality patrila perzekúcia politicky nepohodlných osôb, ich väznenie, mučenie, rozsiahle politické procesy. V tomto období vznikajú dominantné diela schematizmu (mechanickosť, šablónovitosť, myslenie a konanie podľa hotových vzorov – budovateľské úspechy, združstevňovanie. 60 roky sú rokmi uvoľnenia, experimentovania (po vystúpení Chruščova 1956 na zjazde KSSZ s kritikou Stalina, kultu osobnosti) August 1968 po vpáde vojsk Varšavskej zmluvy „normalizácia“ spoločnosti priniesla opäť neslobodu, prenasledovanie. Literatúra sa delí na oficiálnu samizdatovú priečinkovú exilovú
3. Koniec 80-tych rokov prináša v celom východnom bloku reformy, ktoré ústia do pádu komunistického režimu. Vzniká demokracia a sloboda v umení prináša moderné metódy, prúdy, široké tematické východiská.

POÉZIA

Staršia generácia básnikov: **Ján Kostra - Moja rodná**
Pavol Horov
Andrej Plávka

- tzv. zemití básnici, vyjadrujú lásku k vlasti, domovu, matke, vracajú sa do detstva

Milan Rúfus - Modlitba za Slovensko

Miroslav Válek – Domov sú ruky, na ktorých smieš plakať

- odmietli stvárňovať kolektivistickú problematiku, oslavovať víťazstvo socialistickej cesty, do popredia záujmu poézie postavili ľudského jedinca ako individuálnu, neopakovateľnú bytosť, prežívajúcu svoj zložitý, často aj intímnymi problémami poznačený osud.
- Rúfus čerpá z tradičného sveta slovenského človeka, z vidieka, prírody, práce na poli.
- Válek odráža vedomie človeka modernej civilizácie

Stredná generácia básnikov

Tzv. trnavská skupina – konkretisti – napr. **Ľubomír Feldek**, Ján Stacho, Ján Ondruš – autori sa hlásili k avantgardným európskym básnickým smerom, kládli dôraz na zmyslovú konkrétnosť, písali sluchovo-zrakovo-hmatové verše (Stacho: „...a dľaňou hovoriť:si krásne opálená.“ – takáto metafora je synestézia

PRÓZA

František Hečko Červené víno – generačný čiastočne autobiografický román o osudoch troch pokolení rodiny Habdžovcov počas niekoľkých desaťročí 20.storočia. Autor sa zameria na Urbana Habdžu (sv.Urban je patrón vinohradníkov)

Téma 2.svetovej vojny:

Rudolf Jašík – Námestie svätej Alžbety – román z obdobia 2.svetovej vojny, zobrazuje tragickú lásku Igora a Evy, represálie voči židovskému obyvateľstvu počas Slovenského štátu

Alfonz Bednár – **Kolíška** – príbeh z obdobia SNP, hlavná postava Zita Furková

Vladimír Mináč – Generácia

Človek v boji proti totalite

Dominik Tatarka – Démon súhlasu

Ladislav Mňačko – **Ako chutí moc**

Súčasná próza

Dušan Dušek – (nar.1946) – autor scenárov pre filmy Ružové sny, Ja milujem, ty miluješ (režisér Dušan Hanák), Krajinka (Martin Šulík) a ďalších; zbierky Poloha pri srdci, Pešo do neba; pre deti Pišťáček

Kufor na sny (1993)

- Je to súbor 33 poviedok najčastejšie z vidieka (zo Šaštína), skutočnosť sa prelína s iracionálnymi motívami, postavy sú reálne aj fiktívne, často čudáci a ich pohľad na svet
- Krátke, prirodzené, spontánne a na prvý pohľad jednoduché
- Názov poviedky vyvoláva myšlienky na cestovanie alebo predstavu miesta na odkladanie snov, myšlienok a pocitov
- Každodennosť je vykreslená jedinečným spôsobom hlavne vďaka množstvu nápaditých detailov, všedný život je zobrazený s fantáziou, poetizáciou, hrou so slovami
- Stretávame sa s tou istou formou vnútorného monológu . prúdom vedomia
- Autor sa snaží zobrazit' myslenie človeka a myšlienky v čase ich zrodu, asociačný princíp (niektoré poviedky tak nemajú v popredí hlavnú postavu či dejovú líniu, ale jazyk a autorskú perspektívu)

Poviedka **Pes**

Ide o nesujetovú miniatúrnu poviedku, kde hlavná postava je sused rozprávača a jeho pes Ukuklele. Rozprávač je rovnako ako aj v iných Dušekových poviedkach v prvej osobe singuláru – čiže ja-rozprávanie. Jazykový štýl – vtipná štylizácia s nečakanými zvratmi.

Poviedka **Rýchlik** : Starý Taraba pracuje na stanici ako výpravca vlakov. Počas dňa za ním príde chlapec, mladík a muž, ktorých spája záujem o futbal či napodobňovanie zvierat. Všetci poznajú istého Vavra. Taraba prostredníctvom návštev spomína na „svojho“ Vavra, kamaráta, ktorý zmizol vo vojne, na futbalové časy. Nakoniec sa Vavra dočká a spolu sa chystajú na rýchlik, ktorý tade ani nechodí.

DRÁMA

Téma 2.svetovej vojny: Ivan Bukovčan **Kým kohút nezaspieva** – divadelná hra z obdobia SNP

Autorské divadlá: Lasica, Satinský – **Soirée**, RND - Jááánošíík